

Werkplan 2005

Werkplan 2005

PON Instituut voor advies, onderzoek en ontwikkeling in Noord-Brabant

september 2004

© 2004 PON Instituut voor advies, onderzoek en ontwikkeling in Noord-Brabant
Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het PON. Gehele of gedeeltelijke
overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.
Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts
toegestaan na schriftelijke toestemming van het PON.

PON
Postbus 90123
5000 LA Tilburg
E-mail: pon@ponbrabant.nl
Telefoon: (013) 535 15 35
Internet: www.ponbrabant.nl

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Onderzoek, ontwikkeling en advies	8
2.1	Onderzoek	8
2.2	Ontwikkeling	9
2.3	Advies	11
3	Activiteiten in 2005	12
3.1	Vermaatschappelijking	12
3.1.1	Investeren in pilot: uitvoering WMO	12
3.1.2	Activiteiten voor specifieke groepen	12
3.1.3	Inbreng in steunpunt WMO	13
3.1.4	Inzet in de Werkplaats Vermaatschappelijking	14
3.2	Leven in een multiculturele samenleving	14
3.3	De burger en de cliënt centraal	16
3.3.1	Vervolg op <i>De vraag aan bod</i>	16
3.3.2	De samenhang tussen wonen, welzijn en zorg	17
3.3.3	Dualisering gemeentelijk bestuur	17
3.3.4	Jongeren en vraagsturing	18
3.4	Wonen in een leefbare omgeving	18
3.4.1	Sociale veiligheid	19
3.4.2	Dorpsontwikkelingsplannen en woonvisies	20
3.4.3	Kennisoverdracht en communicatie	21
3.4.4	Innovaties op het platteland	21
3.4.5	Overig	22
3.5	Analyse en reflectie op maatschappelijke ontwikkelingen	22
3.6	Overige projecten	24
4	Schematisch overzicht projecten	26
	Bijlage 1: Uitwerking projecten 2005	27

1 Inleiding

Missie

Het PON wil een bijdrage leveren aan een sociaal duurzaam Brabant. Het instituut doet dat door maatschappelijke ontwikkelingen, behoeften en breuklijnen in de samenleving te signaleren, in kaart te brengen en te analyseren. Mede op basis van die verkregen inzichten ontwikkelt het instituut vernieuwende initiatieven en projecten en tracht die maatschappelijk ingang te doen vinden. Deze activiteiten zijn met name gericht op het bevorderen van participatie en sociale cohesie en op het voorkomen en bestrijden van achterstand en sociaal isolement.

Bovensectoraal

De aandacht voor sociale duurzaamheid is geen opzichzelfstaande activiteit van het PON, maar vindt plaats tegen de achtergrond van een meer algemeen streven naar duurzaamheid. Daarbij staat het herstel en het behoud van een goede balans tussen de economische, de ecologische en de sociaal-culturele pijler centraal. Voor ons betekent dit dat het instituut niet alleen actief is op het traditionele sociale domein van wonen, welzijn en zorg, maar ook een rol vervult in andere velden waar aandacht voor het sociale wordt gevraagd. Het is een onderstreping van het bovensectorale karakter van het instituut. Wij zijn dan ook aanwezig op al die terreinen waar de sociale dimensie in het geding is.

Doelgroepen

Veel typen organisaties en maatschappelijke instellingen weten hun weg naar het PON te vinden: uiteraard de provinciale overheid, maar ook lokale overheden, de rijksoverheid, ouderenorganisaties en -bonden, jeugd(welzijns)-instituten, woningcorporaties, bewoners-, mantelzorg-, thuiszorg- en welzijnsorganisaties, sociaal-culturele instituten, cliënten- en patiëntenraden of andere vormen van georganiseerd burgerschap, vrijwilligersorganisaties, steunfunctie-instellingen of (regionale) samenwerkingsverbanden. Ook in internationaal verband is het PON zichtbaar. Zo zijn we onder meer betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van projecten in Equal- en Interreg-3C-verband.

Boven de partijen

Een onpartijdige opstelling is belangrijk om in een politiek-bestuurlijke context te kunnen werken. Deze onafhankelijkheid is eveneens belangrijk voor onze onderzoeksactiviteiten. De evaluatieonderzoeken, die een belangrijk deel van onze werkzaamheden uitmaken, kunnen alleen dan met succes worden uitgevoerd wij ons als PON zo onafhankelijk mogelijk kunnen opstellen. Dit is ook het geval wanneer we, zoals vaak gebeurt, worden gevraagd als onafhankelijk voorzitter, bemiddelaar of arbiter.

Relatie met de provincie

Sinds zijn oprichting in 1947 onderhoudt het PON een hechte band met de provincie Noord-Brabant die de belangrijkste financier is van het instituut. Deze financiering met gemeenschapsgeld geeft het instituut een bijzondere democratische legitimering en verantwoordelijkheid. Wij hechten aan deze relatie en streven ernaar dat minimaal tweederde van onze activiteiten hun basis blijven vinden in een opdracht van of wegens de provincie.

Samenwerkingsrelaties

Het PON is breed geworteld in de Brabantse samenleving. Daarom verrichten we veel PON-activiteiten in samenwerking of in overleg met andere maatschappelijke organisaties. Uiteraard is er, zoals hiervoor reeds aangegeven, een nauwe samenwerkingsrelatie met de provincie Noord-Brabant, maar ook met de Brabantse steunfunctie-instellingen. Daarbij is de focus van het PON met name gericht op onderzoek en ontwikkeling en die van de steunfunctie-instellingen in het algemeen op praktijkondersteuning. Zo werken we nauw samen met PRVMZ en K2 op het terrein van de jeugdzorg en met Palet op het gebied van de multiculturele samenleving. Met PRVMZ en de steunfunctie-instellingen werken we intensief samen op het terrein van de vermaatschappelijking van de zorg, met name in de Werkplaats Vermaatschappelijking en het steunpunt WMO. Met Prisma Brabant werken we samen op het terrein van dorpsontwikkelingsplannen. In de bijlage bij dit werkplan geven we per project aan met welke organisaties we samenwerken.

Centraal in de missie van het PON staat het streven naar duurzaamheid. Het PON is dan ook medeoprichter en kernpartner van de netwerkorganisatie Telos, het Brabants Centrum voor Duurzaamheidvraagstukken. Naast het PON nemen de provincie Noord-Brabant, de Universiteit van Tilburg en de Technische Universiteit Eindhoven deel in Telos. In paragraaf 3.5 gaan we nader in op de werkzaamheden van het PON in Telos-verband.

De afdelingen van het PON

Het PON telt ruim veertig medewerkers die zich bezighouden met advies, onderzoek en ontwikkeling, of die deze taken ondersteunen. De 27 staf-medewerkers die onderzoek doen of ontwikkel- en adviestaken verrichten, werken vanuit de afdelingen 'Zorg', 'Wonen en Welzijn' en 'Onderzoek en Documentatie'.

De financiering van het PON

Het PON ontvangt jaarlijks circa € 1,8 miljoen subsidie van de provincie Noord-Brabant. De activiteiten die het PON op basis van de provinciale subsidiëring onderneemt, worden onderverdeeld in de zogenaamde *basisstructuur* en het *flexibel volume*. De basisstructuur omvat ongeveer tweederde van het activiteitenvolume van het PON in het kader van de provinciale subsidiëring. Het overige gedeelte is gereserveerd voor het flexibel volume, waarvoor de provincie rechtstreeks opdrachtgever is.

Behalve deze subsidies genereert het PON jaarlijks circa € 800.000,- uit directe opdrachten en contractuele verplichtingen, voornamelijk van overheden en institutionele organisaties.

De opbouw van dit werkplan

Dit werkplan geeft op hoofdlijnen de activiteiten weer die wij in 2005 in het kader van de basisstructuur zullen ondernemen.

In hoofdstuk 2 lichten we de kernfuncties van het PON kort toe. In de bij het werkplan 2004 gevoegde beleidsvisie 2004-2007 hebben we beschreven welke maatschappelijke ontwikkelingen wij signaleren. Deze ontwikkelingen vormen de achtergrond en legitimering van ons werk. In dit werkplan voor 2005 beschrijven we deze ontwikkelingen niet nogmaals uitgebreid. Het betreft ontwikkelingen die bij velen bekend zijn en waarover elders informatie te vinden is:

- De ontwikkeling van verzorgingsstaat naar 'civil society'
- Vergrijzing en ontgroening
- Verkleuring
- Individualisering, verandering van sociale cohesie en solidariteit
- De stimulering van een duurzame samenleving

In het derde hoofdstuk werken we een aantal thema's uit en geven we concreet aan welke projecten het PON in 2005 in de basisstructuur rond deze thema's zal uitvoeren. Dat doen we overigens aan de hand van dezelfde thema's die in de beleidsvisie 2004-2007 werden geïdentificeerd:

- Vermaatschappelijking
- Leven in een multiculturele samenleving
- De burger en de cliënt centraal
- Wonen in een leefbare omgeving
- Analyse en reflectie op maatschappelijke ontwikkelingen

De stand van zaken in Brabant op het gebied van de eerste vier thema's is in belangrijke mate terug te vinden in het *Sociaal Rapport Brabant 2004* dat we in 2004 in opdracht van de provincie Noord-Brabant hebben geschreven. Wij verwijzen in dit werkplan dan ook uitdrukkelijk naar dit Sociaal Rapport voor meer inhoudelijke achtergrondinformatie over de activiteiten die wij in 2005 gaan uitwerken.

Het thema 'Analyse en reflectie op maatschappelijke ontwikkelingen' is een meer algemeen instrumenteel thema waarin direct de onderzoek- en signaleringsfunctie van het PON wordt weerspiegeld en waarin de basis wordt gelegd voor de huidige en toekomstige activiteiten op het gebied van ontwikkeling, advisering en (verder) onderzoek.

Het laatste hoofdstuk van dit werkplan geeft een schematisch overzicht van de belangrijkste in 2005 beoogde PON-projecten uit de basisstructuur. In de bijlage vindt u per project een korte omschrijving.

2 Onderzoek, ontwikkeling en advies

Het PON is actief op het terrein van onderzoek, ontwikkeling en advies. In dit hoofdstuk schetsen we op hoofdlijnen de wijze waarop wij invulling geven aan deze kernfuncties.

Onderzoek, ontwikkeling en advies zijn bij het PON vaak verbonden met beleid. Dat kan overheidsbeleid betreffen (van provincies en gemeenten) maar ook beleid van instellingen of andere maatschappelijke organisaties. Bij onderzoek ligt het accent op het systematisch verwerven van kennis om iets te gaan doen (beleid te maken), of kennis verzamelen van wat daadwerkelijk is gedaan (het gerealiseerde beleid). Ontwikkeling is er veelal op gericht toepassingen te bedenken, methodieken te ontwerpen en kennis in de praktijk toepasbaar te maken (de uitvoering van beleid). Daarnaast ondersteunen we met ons advieswerk organisaties op diverse terreinen.

Wij verrichten onze onderzoek-, ontwikkel- en adviesfunctie zowel op verzoek van de provincie Noord-Brabant, in opdracht van derden, als op eigen initiatief.

2.1 Onderzoek

PON-onderzoek is er als functie op gericht systematisch kennis over onze samenleving te verzamelen. PON-onderzoek is wetenschappelijk van karakter maar gericht op de praktijk: de kennis die door PON-onderzoek wordt verworven, moet bruikbaar zijn in de praktijk.

Onderzoek van het PON is, zoals gezegd, vaak gerelateerd aan beleid. Beleid van de provinciale overheid, van gemeenten in Brabant of van instellingen.

In ons onderzoek zijn door de relatie met het beleid steeds weer terugkerende *formats* herkenbaar, afhankelijk van de fase van een beleidsproces waarin een opdrachtgever (of het PON zelf) onderzoek initieert.

Probleemsignaleringen, beleidsverkenningen, prognoses

Voordat beleid ontstaat, is er vaak sprake van een maatschappelijk probleem dat actueel is of dreigt te worden. Bestuurders, managers en beleidsmakers hebben in deze fase van beleid veelal behoefte aan meer informatie. Ze willen weten wat hun te wachten staat, wat voor ontwikkelingen op hen afkomen. Wij hebben de juiste mensen in huis om onderzoek te doen naar maatschappelijke en culturele vraagstukken. Dat kunnen probleemsignaleringen zijn, verkenningen van mogelijk te ontwikkelen beleid en ook prognoses. De aard van het onderzoek kan kwalitatief zijn (de inhoud van de problemen, veranderingen) maar ook kwantitatief (de omvang hiervan). In veel gevallen betreft het een combinatie van beide.

Bestuurders, managers en beleidsmakers zijn in staat om met deze vormen van onderzoek beleid te formuleren, in gang te zetten en om de gesignaleerde maatschappelijke problemen aan te pakken.

Monitoring

Wanneer beleid geformuleerd is en activiteiten worden ondernomen, bestaat er bij beleidsmakers, bestuurders en managers, maar ook bij het publiek, behoefte om te weten hoe ontwikkelingen zich voltrekken: Wat is de stand van zaken en treedt er verandering op in de situatie?

Dan is monitoring een belangrijk onderzoeksinstrument dat informatie verschaft over de inhoudelijke (kwalitatieve) en kwantitatieve ontwikkelingen in een bepaalde maatschappelijke sector, op een bepaald beleidsterrein, binnen een organisatie of bij maatschappelijke groeperingen en individuen.

Evaluatieonderzoek

Nadat beleidsontwikkelingen in gang zijn gezet - maar soms ook al aan het begin of tijdens een beleidsproces - is er behoefte aan evaluatie: Zijn er daadwerkelijk veranderingen opgetreden en heeft het gevoerde beleid hierop invloed gehad?

Ook projecten worden vaak geëvalueerd: Moet een project een regulier karakter krijgen? Of: Welke elementen uit een project zijn overdraagbaar en kunnen worden geïmplementeerd in andere situaties?

Evaluatieonderzoeken kunnen voor een deel antwoord geven op deze vraag. In veel gevallen vindt een procesevaluatie plaats, waarbij de rollen worden geëvalueerd van diverse actoren die bij een beleidsproces betrokken waren. In andere gevallen worden ook de 'meetbare' resultaten geëvalueerd, zowel qua aard als kwaliteit of qua kwantiteit.

Documentatie als ondersteuning

Goede onderzoeks-, ontwikkelings- en adviesprojecten beginnen met het in kaart brengen van bestaande kennis op een maatschappelijk (beleids)terrein. Kennis is opgeslagen in de hoofden van medewerkers en betrokkenen, in boeken, tijdschriften en andere publicaties, of in digitale databanken en internetbestanden.

Het PON heeft een eigen bibliotheek en professioneel informatiecentrum, dat ondersteuning biedt aan de eigen medewerkers om hoogwaardige, kennisintensieve PON-producten te kunnen realiseren.

2.2 Ontwikkeling

Wij richten ons met ontwikkeling op het toepasbaar en bruikbaar maken van kennis in de (beleids-)praktijk. Verzamelde kennis wordt omgezet in voorstellen en methodieken voor (sociale) verandering. Bij ontwikkeling staan de begrippen initiatief, vernieuwing, verbetering en bruikbaarheid centraal. Binnen de ontwikkelingsfunctie van het PON onderscheiden we een aantal deel-functies.

Signalering en visieontwikkeling

Wij signaleren maatschappelijke ontwikkelingen op het brede terrein van zorg, wonen en welzijn. Door de vele contacten met maatschappelijke organisaties, maar ook door de netwerkvorming met bestuurders, beleidsmakers en burgergroeperingen en de inzet van de eigen deskundigheid sporen we nieuwe ontwikkelingen op en beschrijven deze. Om gesignaleerde ontwikkelingen te kunnen aanpakken hebben veel organisaties behoefte aan visieontwikkeling: Hoe kijken wij tegen deze ontwikkeling aan? Wat is onze visie hierop en welk antwoord formuleren wij als organisatie hierop? Niet alleen

ondersteunen we de visieontwikkeling bij afzonderlijke organisaties die werkzaam zijn op het terrein van zorg, wonen en welzijn, maar we leveren ook een bijdrage aan de visievorming binnen de provincie, gemeentelijke overheden en belangenorganisaties.

Projectopzet en innovatie

Op basis van gesignaleerde ontwikkelingen en vragen van het werkveld zetten we op innovatie gerichte projecten op. Het doel is om een bijdrage te leveren aan de vernieuwing van werkprocessen en daarmee aan de beleidsontwikkeling binnen het werkveld van (vooral) wonen, zorg en welzijn. Het projectdoel is verschillend. Soms gaat het om het 'uitproberen' van nieuwe werkmethoden (die door anderen zijn bedacht), soms ook om het zelf ontwikkelen van methodieken, soms om het op gang brengen van samenwerkingsprocessen of het activeren van belangengroeperingen.

We voeren deze projecten uit in samenwerking met betrokken organisaties en/of belangengroeperingen (vrijwilligers).

Procesbeschrijving en methodiekontwikkeling

Het beschrijven van werkprocessen, projectverloop en samenwerkingsverbanden maakt inzichtelijk waar de sterktes en zwaktes zitten, welke randvoorwaarden er nodig zijn om het doel te kunnen bereiken en waar de kansen en bedreigingen voor de toekomst zitten. Onder andere op basis van procesbeschrijving ontwikkelen we in samenwerking met anderen nieuwe methodieken en leggen deze vast.

Kennistransfer

Waar mogelijk dragen we de kennis die we bij het PON hebben ontwikkeld, over aan het werkveld. De middelen om tot overdracht te komen zijn zeer divers. Veelal gebeurt dit in de vorm van publicaties (rapporten, boeken, nieuwsbrieven en dergelijke), maar steeds meer zoeken we daarbij naar andere vormen, waarbij we ook gebruikmaken van digitale middelen, maar ook van meer gangbare overdrachtvormen als studiedagen, workshops of lezingen.

De ontwikkelfunctie van het PON richt zich vooral op het methodisch en systematisch toepasbaar maken van kennis voor de praktijk. De daadwerkelijke (langdurige) implementatie gebeurt veelal weer door andere instituten, zoals de Brabantse steunfuncties K2, BOZ, Palet, Prisma Brabant, Stichting Sport-service en POG.

Praktische ondersteuning

In voorkomende gevallen ondersteunen we de ontwikkeling van nieuwe maatschappelijke initiatieven. Bijvoorbeeld in de vorm van een ambtelijk secretariaat, of door subsidies aan te vragen, of in de vorm van projectleiding. In een aantal gevallen wordt na verloop van tijd het initiatief verzelfstandigd of bij een andere organisatie ondergebracht zodat op lange termijn de continuïteit wordt gewaarborgd en wij weer ruimte kunnen creëren voor andere, nieuwe initiatieven.

2.3 Advies

Advisering is naast onderzoek en ontwikkeling de derde kerntaak van het PON. In aanvulling op het onderzoeks- en ontwikkelingswerk ondersteunen we met ons advieswerk organisaties op diverse terreinen.

Daar waar onderzoek en ontwikkeling gericht zijn op brede kennisverwerving en het algemeen bruikbaar maken van kennis voor de praktijk, richt advisering zich op individuele, op organisaties gerichte, implementatie van de onderzoeks- en ontwikkelkennis.

Met name in tijden van verandering hebben overheden en maatschappelijke organisaties, maar ook zelforganisaties en andere maatschappelijke groeperingen, behoefte aan reflectie en toetsing: Zijn we nog op de goede weg, is bijsturing noodzakelijk, hoe versterken we het draagvlak?, zijn daarbij belangrijke vraagpunten. Wij adviseren bij dergelijke vragen.

Daarnaast adviseren we organisaties bij de invoering van innovaties en het verbeteren van de beleids- en werkprocessen. Veel aandacht gaat daarbij uit naar de vernieuwingskant, de innovatie, maar ook naar advisering bij een herontwerp van de organisatie zelf. Centraal hierbij staat, ook in 2005, het advies om de betrokkenheid van burgers en cliënten bij de beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering te stimuleren en/of te vergroten.

We zijn ook veel betrokken bij adviesprocessen om beleid naar burgers toe te 'brengen'. Voor veel burgers zijn beleidsplannen van overheden moeilijk te begrijpen. Wij kunnen overheden adviseren om op een effectieve manier met burgers te communiceren over beleidsvoornemens.

We adviseren met name in directe opdrachten, dat wil zeggen buiten het kader van de provinciale subsidie. In een beperkt aantal gevallen adviseren wij op basis van de provinciale basissubsidie. Deze advisering is dan uitdrukkelijk verbonden met onze onderzoeks- en ontwikkelingstaak. In andere gevallen ligt de adviesfunctie uitdrukkelijk bij de provinciale steunfunctie-instellingen.

3 Activiteiten in 2005

In dit hoofdstuk beschrijven we, langs de lijnen van de thema's in de beleidsvisie 2004-2007, de door ons in 2005 voorgenomen activiteiten op hoofdlijnen.

3.1 Vermaatschappelijking

In 2004 was onze inzet er vooral op gericht het thema vermaatschappelijking vanuit de vragerskant uit te werken. In 2005 zullen de activiteiten meer gericht zijn op de invoering van de WMO. In 2005 gaan we de volgende accenten leggen op het terrein van vermaatschappelijking:

- Investering in pilot: uitvoering WMO
- Activiteiten voor specifieke groepen
- Inbreng in het steunpunt WMO
- Inzet in de werkplaats vermaatschappelijking

3.1.1 Investeren in pilot: uitvoering WMO

De gemeente Waalwijk opteert voor een lokale pilot voor de invoering van de WMO. Het ministerie van VWS staat hier positief tegenover en deze status zal naar verwachting honoreren. Inmiddels hebben wij aan de gemeente Waalwijk het aanbod gedaan om bij de vormgeving en uitvoering van het experiment te adviseren en de ontwikkelingen te monitoren en te evalueren.

De volgende aandachtspunten zijn hierbij te noemen. Intern procesmanagement voor de gemeente: Wat moet je doen of laten om de invoering van de WMO tot een succes te laten worden? Welke regelingen kun je maken? Welke toetsingsinstrumenten zijn er om te meten of doelen worden gehaald?

Visieontwikkeling: waar wil de gemeente naar toewerken en hoe kunnen anderen daaraan bijdragen? Verder is er extra aandacht voor de invloed van de burger: hoe wordt die betrokken en gestimuleerd om een steentje bij te dragen?

De WMO is gericht op de lokale praktijk van wonen, zorg en welzijn. Maar niet alles is op dat niveau georganiseerd en aanspreekbaar. Bovendien zijn er vragen en problemen die beter op (sub-)regionaal niveau kunnen worden aangepakt en geregeld. Ook op dit punt willen wij een bijdrage leveren. Het gaat daarbij om vragen als: Hoe verhouden de lokale ontwikkelingen zich tot regionale en provinciale processen? Wat kunnen of moeten gemeenten echt lokaal organiseren en welke elementen lenen zich voor een regionale aanpak? Daarbij speelt de vraag of de provincie hier een rol heeft en zo ja, welke dan? De beantwoording van deze vragen, gekoppeld aan de praktijkervaring in de gemeente Waalwijk, zou dat het beste in de regio Midden-Brabant kunnen gebeuren.

3.1.2 Activiteiten voor specifieke groepen

Om de consequenties die de invoering van de WMO met zich meebrengt goed te kunnen inschatten, is het van belang om meer te weten over specifieke doelgroepen en hun kenmerken, wensen en behoeften. Een doelgroep die met de ontwikkelingen fors in de knel dreigt te komen is die van de mantelzorgers/informele zorgers. Wij willen hun situatie in beeld brengen tegen de

achtergrond van de veranderingen die op komst zijn. Dat doen we door een extra analyseslag te maken van bestaand onderzoeksmateriaal, zoals de monitor sociale participatie. Als eerste zullen de gegevens van de monitor sociale participatie worden gebruikt om een inhoudelijke notitie over mantelzorg te maken.

Een andere groep die het moeilijk lijkt te krijgen is die van de (thuiswonende) meervoudig gehandicapte kinderen. Voor deze groep zal de zorgstelselwijziging negatieve gevolgen hebben, voorspellen werkers in verschillende disciplines die zijn vertegenwoordigd in de Brabantse Stuurgroep Meervoudig Gehandicapte Kinderen. Men verwacht een toename van de opnamevraag, omdat de belasting voor ouders te groot zal worden. Wij willen samen met de stuurgroep deze gevolgen in kaart te brengen. Op basis van onderzoeksgegevens en specifieke casuïstiek zal een gesprek volgen met de beleidsmakers van VWS over de consequenties bij het doorvoeren van de WMO.

In samenwerking met Hogeschool Avans en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) doen we in West-Brabant nader onderzoek naar de beleving van de consequenties van vermaatschappelijking voor de 'vermaatschappelijkten' (verstandelijk gehandicapten en psychiatrie). Dit project is al in 2004 gestart. Voor 2005 betekent dit:

- Een kwantitatief onderzoek aan de 'vraagkant' in samenwerking met Avans en het SCP.
- Een onderzoek bij ouders en verwanten van bovengenoemde personen. Doel van dit onderzoek is hun opvattingen over de vermaatschappelijking van hun verwanten in kaart te brengen. Bovendien willen we inventariseren wat de opvattingen van ouders zijn over de aanstaande invoering van de WMO en over de verwachte gevolgen daarvan voor zichzelf (in de vorm van een aantal groepsgesprekken).

Vanuit onze bestaande verbindingen met het veld blijven we ook extra alert op de gevolgen van de WMO en de vermaatschappelijking voor specifieke doelgroepen als ouderen en jongeren.

3.1.3 Inbreng in steunpunt WMO

Op verzoek van de provincie hebben we samen met de provinciale steunfuncties en de PRVMZ afspraken gemaakt over een afgestemd aanbod bij de invoering van de WMO. Voor gemeenten en organisaties van vragers en aanbieders moet duidelijk zijn wat die organisaties die door de provincie worden gesubsidieerd, op dit terrein te bieden hebben.

In dit kader wordt onder meer een gezamenlijk steunpunt WMO opgericht. Een steunpunt dat breed in de provincie wordt gepositioneerd en waar vragen van gemeenten, aanbieders en vragers op het terrein van wonen, zorg en welzijn worden samengebracht. In het steunpunt wordt ook de inzet van de provinciale instellingen afgestemd. Daarnaast wordt de kennis en ervaring van de instellingen met elkaar gedeeld. Ook het PON zal daar een bijdrage aan leveren, met name in de fasen van bewustwording, concept- en visieontwikkeling en monitoring/evaluatie. Onze bijdrage zal aansluiten bij onze kerncompetenties: bovensectoraal onderzoek, advies en ontwikkeling.

Concreet betekent dit het volgende. Het PON:

- zal de ervaringen uit de pilot Waalwijk inbrengen in het steunpunt;
- zal de actuele stand van zaken in de WMO op de voet volgen en met de verschillende betrokken partners bediscussiëren;
- zal de consequenties van de ontwikkelingen doordenken en er de betrokkenen over adviseren;
- zal op verzoek voorlichting geven over de actuele ontwikkelingen rond de WMO;
- zal de invoering van de WMO monitoren zowel bij gemeenten als bij vragers en aanbieders;
- houdt tijd beschikbaar om op lopende vragen te reageren, die bij het steunpunt binnenkomen.

3.1.4 Inzet in de Werkplaats Vermaatschappelijking

Het steunpunt WMO is verbonden aan de Werkplaats Vermaatschappelijking: eveneens een samenwerkingsproject van de Brabantse steunfuncties, de PRVMZ en het PON. In deze werkplaats worden de activiteiten die de verschillende organisaties op het terrein van vermaatschappelijking uitvoeren bij elkaar gebracht. Het doel daarvan is om zowel methodisch als inhoudelijk de kennis van het vermaatschappelijgingsproces te vergroten. In de werkplaats worden samenwerkingsafspraken gemaakt en wordt een projectenbank bijgehouden. Ook vinden er gezamenlijke activiteiten plaats op het gebied van informatieverstrekking, deskundigheidsbevordering en bijscholing. Het PON is vooral actief op het punt van ontwikkeling en evaluatie. Voor 2005 willen we in ieder geval in twee gemeenten (Vught en Waalwijk) het proces van vermaatschappelijking nader analyseren, beschrijven en onderling vergelijken.

3.2 Leven in een multiculturele samenleving

In het *Sociaal Rapport Brabant 2004* hebben we een apart hoofdstuk besteed aan het leven in de multiculturele samenleving in Brabant. Voor een uitgebreide analyse verwijzen we naar de tekst van dit sociaal rapport. Met het oog op het werkplan 2005 geven we hier de belangrijkste knelpunten kort weer:

- De *onderwijs- en arbeidsparticipatie* van niet-westerse allochtonen verbetert, maar blijft achter bij andere bevolkingsgroepen. In tijden van toenemende werkloosheid worden allochtonen vaker werkloos dan autochtonen.
- Problemen op het gebied van *inburgering en integratie* blijven bestaan. Er zijn nog steeds inspanningen nodig om met name de integratie tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen te bevorderen.

De multiculturele samenleving wordt gekenmerkt door een grote diversiteit aan (etnische) groepen. Al deze groepen zijn op een verschillende manier aanwezig in de Nederlandse samenleving. Daarbij is er geen sprake van homogeniteit binnen etnische groepen. Er zijn grote verschillen tussen Nederlanders met dezelfde etnische allochtone achtergrond, zoals dat ook geldt voor autochtone Nederlanders.

Het is dan ook niet eenvoudig algemene uitspraken te doen over etnisch gerelateerde sociale vraagstukken. Toch willen we met name wijzen op een aantal speciale groepen mensen met een allochtone etnische achtergrond die in een bijzonder kwetsbare positie verkeren en voor wie speciale aandacht voor nodig is:

- *Getraumatiseerde vluchtelingen* uit oorlogsgebieden. Hierbij gaat het niet om grote groepen maar om kleine groepen met zeer diverse achtergronden. Hun aantal neemt weliswaar af omdat Nederland minder vluchtelingen toelaat, maar de problematiek op zich is zeer indringend.
- *Vrouwen* hebben in sommige culturen niet dezelfde geëmancipeerde positie als veel autochtone Nederlandse vrouwen. Met name huiselijk geweld gericht tegen vrouwen lijkt vaker voor te komen bij bepaalde groepen met een andere etnische achtergrond.
- Het aantal *illegalen* zal de komende jaren naar verwachting in Nederland fors toenemen. Het formele asielbeleid zorgt ervoor dat het aantal officiële asielzoekers flink afneemt. Daar staat naar verwachting tegenover dat het aantal uitgeprocedeerde asielzoekers zal toenemen, dat illegaal in Nederland zal blijven, evenals het aantal dat zich illegaal in Nederland vestigt zonder asiel aan te vragen. Bovendien kennen we nu al een toename van illegalen uit de nieuwe EU-lidstaten en landen van het voormalig Oostblok. Dit levert bijvoorbeeld problemen op voor het onderwijs en voor gezondheidsinstellingen. Nu al worden er scholen in Brabant geconfronteerd met de vraag hoe zij illegale kinderen toch van enige vorm van onderwijs kunnen voorzien. Ook hulpverleners krijgen steeds vaker verzoeken om hulp van illegalen.

Wij proberen in onze activiteiten zo veel mogelijk rekening te houden met deze kwetsbare doelgroepen. Qua activiteiten concentreren we ons in 2005 op het verbeteren van integratie tussen groepen met andere etnische achtergronden en autochtone Nederlanders. Uit onderzoek blijkt dat veel autochtone Nederlanders de islam als religie als bedreiging zien. Veel autochtonen zijn echter helemaal niet bekend met de islam. Binnen de islam komen ook veel verschillende stromingen voor, net zoals binnen het christendom. Wij willen in 2005 een pilotproject opzetten waarin we informatie over de islam verzamelen en beschrijven voor autochtone Nederlanders. Bovendien willen wij proberen contacten te organiseren tussen moslims en autochtone Nederlanders in wijken en buurten. Doel hiervan is om het wederzijds begrip te vergroten. Daarbij proberen we een discussie te openen over wat mensen in een buurt met elkaar belangrijk vinden: waar willen zij als buurt aan werken, wat vinden ze voor hun persoonlijk leven belangrijk? Welke rol speelt de islam daarbij en welke rol spelen (ontbrekende) andere geloofsopvattingen hierbij?

In 2005 zetten we de activiteiten voort rond het coördinatiepunt en de Helpdesk Terugkeer Illegalen. In samenwerking met diverse partners verlenen we ondersteuning bij de opzet van het coördinatiepunt en de helpdesk.

In het *Sociaal Rapport Brabant 2004* constateren we dat het steeds beter gaat met de onderwijsparticipatie van allochtonen. Maar - zeker in tijden van economische stagnatie - is het voor veel allochtonen toch moeilijk een baan te vinden, ondanks een goede opleiding. Wij hebben ervaring op andere terreinen met het coachen van specifieke doelgroepen bij het vinden van werk, in de vorm van 'maatjesprojecten'. In het verlengde van deze ervaring

wil het PON in 2005 een soort van maatjesproject starten voor allochtonen met een hogere opleiding. Centrale vraag is: Hoe organiseer je persoonlijke coaching voor deze groep, zodat ze eerder een goede en passende werkring vinden?

3.3 De burger en de cliënt centraal

Maatschappelijke en politieke ontwikkelingen duiden erop dat de basisgedachte steeds verder terrein wint dat burgers primair zelf verantwoordelijk zijn voor een optimaal functioneren in de maatschappij. Onvermijdelijk zijn daarmee ook de bestaande verhoudingen in het geding tussen overheid en burgers enerzijds en burgers en instellingen voor zorg, wonen en welzijn anderzijds.

In 2005 blijft *De burger en de cliënt centraal* daarmee een belangrijk thema in het werk van het PON. Voor een deel trekken we de lijnen uit 2004 door, voor een deel is er sprake van nieuwe impulsen. In lijn met de thematiek zelf geldt dat PON-inzet volgt op signalen uit de maatschappij, al of niet in de vorm van manifeste verzoeken om ondersteuning.

Wij benoemen in dit werkplan 2005 vier subthema's die leidend zijn voor het formuleren van projecten: 1. vervolg op *De vraag aan bod*; 2. vraaggericht werken in relatie tot wonen, welzijn en zorg; 3. dualisering van het lokaal bestuur; 4. jongeren en vraagsturing.

3.3.1 Vervolg op *De vraag aan bod*

Sinds 2001 loopt het project *De vraag aan bod*, dat door het ministerie van VWS en de provincie Noord-Brabant wordt gefinancierd. Dit project heeft tot doel dat organisaties en instellingen in de praktijk van welzijn, zorg en sociaal beleid in Noord-Brabant substantieel meer aandacht geven aan vraagsturing en het gebruik van vraagsturingsinstrumenten. Hierbij is het uitgangspunt dat de behoeften van burgers, vragers en cliënten centraal staan en van invloed zijn op instellings- of overheidsbeleid. Het PON draagt zorg voor de projectcoördinatie. 2004 is het laatste uitvoeringsjaar van dit project.

De projectorganisatie *De vraag aan bod*, waarin naast de provincie en het PON de Brabantse steunfuncties Prisma Brabant, BOZ, K2, POG en Palet participeren, heeft uitgesproken dat de waarde van de ervaringen behouden moet blijven, die opgedaan zijn in de uitvoering van het project en dat de implementatie van experimenten, werkwijzen en methoden gewaarborgd moet worden. Dit kan vormgegeven worden door een transferpunt of expertisenetwerk in stand te houden. Het PON zet zich in voor de totstandkoming daarvan. Besprekingen tussen provincie, steunfuncties en het PON over vorm en inhoud van een dergelijk punt of netwerk zijn gaande. Wij kiezen er voors handig voor om een initiërende en een ontwikkelende rol te spelen bij de opzet van het expertisenetwerk.

Wij menen dat het goed is om daarnaast te investeren in een verdere versterking van vraaggestuurd werken in Brabant en zullen daartoe nieuwe impulsen en initiatieven entameren

3.3.2 De samenhang tussen wonen, welzijn en zorg

De samenhang tussen wonen, welzijn en zorg blijft in 2005 een actueel onderwerp.

Bijzondere aandacht gaat in 2005 uit naar de component zorg in samenhang met de andere velden. De voorspelde gevolgen van de vergrijzing worden nu steeds meer realiteit, terwijl tegelijkertijd de beschikbare middelen voor adequate hulp onder druk staan. Eigen verantwoordelijkheid, sociale zelfredzaamheid en een efficiënte inzet van beschikbare capaciteit op basis van vraaggericht werken vragen om nieuwe vormen van samenwerking, om experimenten en om lessen te trekken uit de praktijk. Vaak blijft steun vanuit zorg en welzijn noodzakelijk. Wat opvalt is dat er in de praktijk vaak dezelfde oplossingen worden gekozen: een centrale vorm van beschermd/beschut wonen, waaromheen een denkbeeldige cirkel wordt getrokken waarbinnen de zorg aan huis wordt geleverd. Tegelijkertijd heeft analyse van de ouderenproofresultaten laten zien dat de zorgvraag zo divers is dat het nauwelijks voorstelbaar is dat zo'n uniform antwoord overal voor iedereen zou passen. Het PON wil hier in 2005 nader onderzoek naar doen.

3.3.3 Dualisering gemeentelijk bestuur

In 2002 is bij wet de dualisering van het gemeentelijk bestuur geregeld. De wet betekende een herschikking van taken tussen gemeenteraad en het college van B en W en een reeks daaruit voortvloeiende organisatorische en politieke veranderingen. In juli 2004 organiseerde het PON samen met het Instituut voor Publiek en Politiek een miniconferentie. Aan de orde was hoe het lokaal bestuur in het algemeen ervoor stond en hoe het fenomeen burgerinitiatieven in het bijzonder. Een in het kader van deze conferentie gehouden quick scan onder raadsgriffiers en de discussies over de uitkomsten daarvan maakten duidelijk dat er sprake is van een leerproces dat met veel vallen en opstaan gepaard gaat. Het PON wil, voortbouwend op de eigen expertise, een bijdrage leveren aan dit proces van dualisering. Die activiteiten die ons daarbij voor ogen staan, hebben betrekking op de volgende zaken:

- We willen actieve ondersteuning en begeleiding bieden bij de vormgeving van interactieve processen waarin (groepen) burgers invloed krijgen op de meningsvorming en/of besluitvorming van de gemeenteraad.
- We willen inhoudelijke ondersteuning bieden, vooral in relatie tot de kaderstellende rol die gemeenteraden gaan vervullen. Bij het formuleren van hun langetermijnagenda kunnen gemeenteraden en raadsleden gebruikmaken van de expertise waarover wij beschikken in lopende en komende ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Tegelijkertijd kunnen zij hun meningvorming ook beter onderbouwen door gebruik te maken van informatie over ervaringen elders, landelijke ontwikkelingen en kennis over de (on)mogelijkheden voor lokale overheden. Onderwerpen die daarbij aan bod kunnen komen zijn de consequenties die de invoering van de WMO heeft voor gemeenten en de dilemma's die werden gesignaleerd in het *Sociaal Rapport Brabant 2004*.

De mogelijkheid om inhoudelijke ondersteuning te bieden heeft verder uitwerking. De vraag hoe die kan plaatsvinden en welke onderwerpen prioriteit verdienen willen we in 2005 verder verkennen en uitwerken met direct betrokkenen.

Daartoe willen we een informele werkgroep met enkele Brabantse raadsgriffiers gaan vormen, die fungeert als klankbord voor het PON. Verder zoeken we afstemming met andere initiatieven die van belang kunnen zijn.

3.3.4 Jongeren en vraagsturing

De vraag van cliënten verandert. Mensen willen de regie behouden over hun eigen leven en willen daarom meer invloed uitoefenen op het beleid van (zorg)aanbieders. Cliëntenorganisaties hebben instrumenten nodig om veel meer de wensen en behoeften van hun achterban van invloed te laten zijn op het beleid van instellingen en overheden. Het PON kan voor alle partijen iets betekenen door instrumenten te ontwikkelen en zorg te dragen voor kennisoverdracht op dit gebied.

In 2003 en 2004 waren we betrokken bij de totstandkoming van het advies 'Voor en door', een advies dat ingaat op voorstellen om de participatie, inspraak en medezeggenschap van cliënten in de jeugdzorg te optimaliseren. Het advies zal leiden tot een implementatietraject van twee jaar om vier regionale participatiewerkplaatsen voor de cliënten in de jeugdzorg te realiseren. In 2005 willen we hieraan een bijdrage leveren en een deel van de basisstructuur inzetten om dit implementatieproces te monitoren.

De in 2004 geplande inventarisatie van vormen van jongerenparticipatie in de Brabantse gemeenten willen we in 2005 effectueren. Het gaat hier niet om een kwantitatief onderzoek, maar om een beeld te krijgen in welke mate jongeren naar tevredenheid daadwerkelijk invloed hebben op beleid (ten aanzien van hun eigen woonomgeving, mobiliteit, uitgaansleven en dergelijke).

In 2004 hebben we een project ontwikkeld met cliëntvolgend budget in de jeugdzorg. Inmiddels zijn de instellingen Oosterpoort, De Combinatie en Compaan bereid gevonden met deze aanpak te gaan experimenteren. Wij gaan onderzoek doen naar de effecten van de invoering van zorgmodules die geënt zijn op het nieuwe bekostigingssysteem in de jeugdzorg. Het project concentreert zich in hoofdzaak op drie doelen die voor elke onderzochte instelling in de jeugdhulpverlening zullen gelden:

- Inzicht krijgen in de mate waarin het nieuwe bekostigingssysteem bijdraagt aan de kanteling naar vraagsturing en keuzemogelijkheden voor cliënten.
- Inzicht krijgen in de implicaties die de invoering van een vraaggestuurde bekostigingssystematiek voor personeelsleden met zich meebrengt.
- Algemeen inzicht krijgen in de noodzakelijke voorwaarden waaronder een vraaggestuurde bekostigingssystematiek succesvol kan worden ingevoerd in de jeugdzorg.

3.4 Wonen in een leefbare omgeving

Leefbaarheid is de verzamelnaam voor de kwaliteit van 'het wonen' in een wijk, buurt of dorp. In veel gebieden staat de leefbaarheid onder druk. In de steden gaat het veelal om de afname en het verstoorde karakter van de sociale samenhang in wijken en buurten. De problematiek rond leefbaarheid op het platteland spitst zich toe op een teruglopend voorzieningenniveau, een te eenzijdige bevolkingssamenstelling en het ontbreken van economische vitaliteit.

Het PON besteedt in de basisstructuur aandacht aan diverse projecten op het terrein van leefbaarheid. In 2005 ligt het accent op: sociale veiligheid, dorpsontwikkelingsplannen en woonvisies, kennisoverdracht en communicatie, samenwerking gemeenten en dorpsraden en economische activiteiten op het platteland.

3.4.1 Sociale veiligheid

De zorg voor een veilige woon-, leef- en werkomgeving is een van de belangrijkste taken van de overheid op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. In het algemeen bepaalt de *rijksoverheid* het landelijke veiligheidsbeleid. De verantwoordelijkheid voor uitvoering van dit beleid ligt bij de Nederlandse gemeenten en provincies. De taak van de *provinciale overheid* is bovenlokale veiligheidsaspecten te coördineren en heldere verantwoordelijkheden van gemeenten en provincie tot stand te brengen (*Bestuursakkoord 2003-2007*, Provincie Noord-Brabant, 2002). *Gemeenten* hebben een brede uitvoerende taak als het gaat om veiligheid. Ze zijn wettelijk verantwoordelijk voor onder meer de openbare orde (Gemeentewet), gezagvoering over de politie (Politiewet), regelmatige afstemming over politiezaken met het Openbaar Ministerie (Politiewet), het opstellen van rampenplannen (Wet rampen en zware ongevallen), het verstrekken van bouw- en milieuvergunningen, toezicht en handhaving van de naleving van vergunningsvoorwaarden en *regelgeving* (*Kernbeleid Veiligheid*, VNG, 2003).

Voor de laatste jaren is veel beleid ontwikkeld om de veiligheid van burgers te bevorderen. Zowel op provinciaal als lokaal niveau wordt meer en meer getracht tot integraal beleid te komen: beleid dat binnen de eigen organisatie (gemeente en provincie) goed is afgestemd en waarbij samenwerking wordt gezocht met maatschappelijke organisaties en burgers.

Gemeenten

In 2004 hebben we, samen met een student van de opleiding Integrale Veiligheidskunde (faculteit Sociaal Agogische Opleidingen) van de Hogeschool van Utrecht, een inventarisatie gemaakt van het lokale integrale veiligheidsbeleid van de 68 Brabantse gemeenten. De uitkomsten van dit project zijn vastgelegd in een rapport dat een algemene analyse en beschrijving geeft van dat beleid. Daaruit blijkt onder meer dat bij driekwart van de gemeenten een veiligheidsnotitie is vastgesteld dan wel in ontwikkeling is. De meeste gemeenten echter staan nog slechts aan het begin van een integraal vormgegeven beleidsuitvoering.

Om een impuls aan het lokale veiligheidsbeleid te geven, hebben we in 2004 een begin gemaakt met de ontwikkeling van methodieken om dat beleid te versterken. Zo hebben we voor de gemeente Tilburg een advies opgesteld voor de wijze waarop zij met veelplegers binnen de gemeentegrenzen kan omgaan. Het advies betreft de nazorg - dus niet het justitiële traject - en geeft een inzicht in de omvang van deze groep, in de huidige vormgeving van de hulp en de gewenste richting ervan. Verder hebben we een begin gemaakt met een project in Drimmelen dat is bedoeld om de betrokkenheid van burgers bij het veiligheidsbeleid in de directe leefomgeving te versterken. In 2005 wordt dit project gecontinueerd en gaan we meer van dergelijke pilotprojecten uitvoeren. Een en ander moet uitmonden in een handboek met voorbeeldprojecten waar ook andere Brabantse gemeenten gebruik van kunnen maken.

Tot slot hebben we via een analyse van het politieregister een nauwkeurige analyse gemaakt van de aard en omvang van het huiselijk geweld in Tilburg. In Tilburg werden in 2003 ruim 1200 incidenten bij de politie gemeld dan wel aangegeven. Omgerekend komt dat neer op één incident op elke 67 huishoudens. Aangezien een aanzienlijk deel van het huiselijk geweld nimmer bij de politie wordt gemeld of aangegeven, is dit nog slechts een conservatieve schatting van de werkelijke omvang.

Provincie

In mei 2004 heeft de provincie Noord-Brabant de *startnotitie Programma Integrale Veiligheid* uitgebracht. Hierin worden de speerpunten aangegeven gedurende de lopende bestuursperiode. In het algemeen tracht de provincie met een gericht programma de veiligheid van Noord-Brabant en het veiligheidsgevoel van de burgers te verbeteren. Sociale veiligheid is een van de themagebieden met speciale aandacht voor veiligheid op school, huiselijk geweld en de veiligheidshuizen.

In dit PON-werkplan voor 2005 sluiten we nauw aan bij het beleid van de provincie en dat van de (grotere) Brabantse gemeenten. Al in 2004 is in het werkplan van het PON veel aandacht uitgegaan naar het onderwerp veiligheid in Noord-Brabant. In het komende jaar bouwen we deels voort op de opgedane ervaringen binnen die eerdere projecten en ten dele ontplooiën we geheel nieuwe initiatieven.

Monitoring leefbaarheid en veiligheid

Het PON gaat een aantal gegevens bundelen uit de *monitor Leefbaarheid en Veiligheid (L&V)* die de B5-gemeenten en een aantal M5-gemeenten periodiek afnemen. Het doel van deze bundeling is deze cijfers provinciaal toegankelijker maken en inzicht te verkrijgen in de verschillen in de situatie op het gebied van leefbaarheid en veiligheid in de grote steden in Brabant.

Tevens gaan we een op de L&V-monitor gebaseerde vragenlijst samenstellen is, die we ter beschikking zullen stellen aan andere gemeenten.

3.4.2 Dorpsontwikkelingsplannen en woonvisies

Bij leefbaarheidprojecten, zowel in de plattelandsomgeving als in een stedelijke omgeving, wordt de nadruk gelegd op een grote mate van betrokkenheid van de bewoners bij de eigen woonomgeving. Dit zagen we de afgelopen jaren bij de werkzaamheden die wij voor diverse gemeenten verrichtten bij de opzet van dorpsontwikkelingsplannen. Inmiddels wil de rijksoverheid de rechten van woonconsumenten wettelijk vastleggen. Het streven hierbij is om de positie van burgers te versterken. In de nieuwe Woonwet wordt de zeggenschap van burgers bij buurtbeheer versterkt door gemeenten en woningcorporaties te verplichten burgers tijdig te informeren en hun mening te vragen over de inrichting en het beheer van de directe woonomgeving.

Grotere gemeenten moeten woonvisies opstellen waarbij burgers betrokken zijn. Voor kleinere gemeenten geldt deze verplichting niet.

In 2005 willen we onderzoeken welke gemeenten een woonvisie hebben ontwikkeld en op welke wijze deze visie wordt ingebed in het gemeentelijk beleid. Hiernaast willen we nagaan welke gemeenten van plan zijn woonvisies te ontwikkelen en waar ze bij de opzet van woonvisies tegenaan lopen.

De provincie legt voor de middelgrote en kleine gemeenten de nadruk op de opzet van dorpsontwikkelingsplannen. Het PON heeft van de provincie in 2004 de opdracht gekregen om in samenwerking met Prisma Brabant een brochure te ontwikkelen waarin stapsgewijs staat aangegeven op welke wijze een dorpsontwikkelingsplan totstandkomt. Deze brochure richt zich in eerste instantie op gemeenten. In overleg met Prisma Brabant en de provincie gaan we kijken of er in 2005 een vervolg moet komen op deze brochure.

3.4.3 Kennisoverdracht en communicatie

Bij de voorbereidingen van de tweede provinciale dag voor bewoners(raden) van middelgrote en grote Brabantse steden (Brabants Vuur), geven de betrokken bewonersgroeperingen herhaaldelijk aan dat ze behoefte hebben aan onderlinge communicatie en dat ze van elkaar willen leren. In overleg met hen gaan we na hoe we aan deze wens van de bewonersgroeperingen tegemoet kunnen komen. Hierbij denken we aan de opzet van een website waar initiatieven van bewonersraden uit de Brabantse steden staan vermeld.

Tijdens de manifestatie *Brabants Vuur* die in december 2004 plaatsvindt in het provinciehuis zal deze vraag verder geïnventariseerd en uitgewerkt worden.

De *Brabantse Dorpendag* die is ontstaan vanuit de samenwerking tussen de vereniging kleine kernen, de provincie en het PON is ook zo'n voorbeeld van informatie-uitwisseling. In overleg met de provincie willen we in 2005 komen tot een vernieuwde opzet van de tweejaarlijkse *Brabantse Dorpendag*. Daarbij willen we nagaan of de organisatie van een dergelijke dag op termijn door andere organisaties kan worden overgenomen.

3.4.4 Innovaties op het platteland

De problematiek op het platteland spitst zich toe op een teruglopend voorzieningenniveau, een eenzijdige bevolkingssamenstelling en een gebrek aan economische vitaliteit. In Brabant is het landelijk gebied aan ingrijpende veranderingen onderhevig. In het in juli 2004 verschenen rapport van het SEOB (Sociaal Economisch Overlegorgaan Brabant), *Reconstructie onder de loep* wordt aangegeven dat met name de economische vitaliteit een sleutelbegrip is voor de leefbaarheid en kwaliteit van wonen en leven in het landelijk gebied.

De invloed van de reconstructie doet zich in grote delen van Brabant gelden en heeft een grote invloed op de sociaal-economische ontwikkeling van het platteland. In het licht hiervan zullen we in 2005 aandacht besteden aan het zoeken naar (nieuwe) economische dragers op het platteland. Hiermee sluiten we aan bij projecten die al enige tijd lopen zoals het project *Zakelijke zorgnetwerken* waarvoor we onder andere de evaluatie uitvoeren.

Bij de vormgeving van een project rond economische vitaliteit van het platteland zoeken we samenwerking met onder andere de Kamers van Koophandel, het SEOB en Telos waarin het PON zelf een van de kernpartners is.

Naast deze aandacht voor de economische ontwikkeling van het platteland onderzoeken we in 2005 de samenwerking tussen gemeenten en dorpsraden.

Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de manier waarop zij convenanten inzetten om deze samenwerking te verbeteren.

3.4.5 Overig

Behalve voor de hiervoor aangegeven activiteiten reserveren we ook in 2005 eveneens tijd voor projecten die in 2004 zijn gestart en nu nog doorlopen, zoals de projecten rond de brede school. Uit ons onderzoek in 2004, uitgevoerd in opdracht van de provincie, blijkt dat het aantal brede scholen de laatste jaren enorm is gegroeid. De bredeschoolontwikkeling is inmiddels ook speerpunt van provinciaal onderwijsbeleid. We zijn voornemens in 2005 enkele casestudies te verrichten met als doel de meerwaarde van brede scholen scherper in beeld te krijgen.

Ook in 2005 blijven we betrokken bij het Combifonds. Een PON-medewerker zal opnieuw zitting nemen in de 'publiciteitgroep' van het Combifonds en het platform dat de beleidslijnen van het fonds uitzet.

3.5 Analyse en reflectie op maatschappelijke ontwikkelingen

Een belangrijke maatschappelijke functie van het PON is het volgen en het analyseren van en het reflecteren op algemene maatschappelijke ontwikkelingen. Wij gaan daarbij vooral in op de consequenties van deze ontwikkelingen voor Noord-Brabant.

Vanuit deze functie ondernemen we jaarlijks een aantal activiteiten die meestal een terugkerend karakter hebben of soms incidenteel of periodiek terugkerend zijn.

Telos

Het PON is mede-initiatiefnemer en kernpartner van de netwerkorganisatie Telos, het Brabants Centrum voor Duurzaamheidvraagstukken. Naast het PON participeren de provincie Noord-Brabant, de Universiteit van Tilburg en Technische Universiteit Eindhoven in Telos. Het PON voedt de netwerkorganisatie met name met zijn kennis en ervaring op sociaal en cultureel gebied.

Telos voert in 2005 een aantal projecten uit, waaraan wij onze bijdrage leveren, zoals aan de hernieuwde opzet van de Telos-balans die in 2006 zal worden uitgebracht. Daarnaast werken we (ook) in Telos-verband in 2005 aan duurzaamheidsprojecten op het Brabantse platteland en leveren we een bijdrage aan het Telos-themaboek 2005.

Sociale atlas Brabant (www.socialeatlasbrabant.nl)

Het PON heeft in 2004 de *Sociale Atlas Brabant* geïntroduceerd. Deze *Sociale Atlas Brabant* geeft een (cijfermatig) overzicht van de *stand van zaken* op het brede sociale domein in Noord-Brabant.

De *Sociale Atlas Brabant* heeft de volgende doelstellingen:

- Statistische informatie op lokaal (gemeentelijk) niveau - en geaggregeerd naar de vier Brabantse (WGR) regio's - aanreiken aan provincie, gemeenten en maatschappelijke instellingen voor de vormgeving van het provinciaal en lokaal sociaal beleid. Over een aantal onderwerpen is zelfs statistische informatie op het niveau van viercijferige postcodegebieden aanwezig.
- Mogelijkheden scheppen om gemeenten en regio's onderling gemakkelijk te vergelijken.

De sociale atlas is in eerste instantie bedoeld voor provinciale en gemeentelijke politici, bestuurders en beleidsmakers in Noord-Brabant en daarbuiten. Daarnaast kan de atlas van belang zijn voor bestuurders en beleidsmakers van non-profitorganisaties en commerciële bedrijven.

De *Sociale Atlas Brabant* is gedeeltelijk openbaar en gedeeltelijk tegen betaling te raadplegen. Het PON werkt ten behoeve van de sociale atlas samen met ABF research uit Delft.

In april 2005 wordt de atlas geheel geactualiseerd, terwijl gedurende het jaar (net als in 2004) periodiek nieuwe cijfers worden toegevoegd. Ook worden nieuwe rapporten (overzichten) toegevoegd.

Zorgrapport Brabant 2005

In 2004 heeft het PON het *Sociaal Rapport Brabant* geschreven. Hierin is op zeven sociale terreinen - leefbaarheid en veiligheid, jeugd, sociale participatie, culturele diversiteit, vermaatschappelijking, vergrijzing en armoede - de stand van zaken weergegeven, zowel kwalitatief als kwantitatief. De keuze van de onderwerpen voor dit sociaal rapport is gemaakt in overleg met alle andere provincies, in IPO (interprovinciaal overleg)-verband. Omdat het onmogelijk is in één rapport op alle sociale terreinen een goed overzicht te bieden, was het noodzakelijk om keuzes te maken voor specifieke thema's. Wij zijn echter van mening dat het jammer is als van een aantal belangrijke sociale velden een dergelijke periodieke beschrijving van de stand van zaken ontbreekt. In aanvulling op het *Sociaal Rapport* willen we daarom in 2005 met name de stand van zaken op hoofdlijnen in de gezondheidszorg in Brabant weergeven.

Daarvoor zullen we bestaande cijfers over het volume en de kwaliteit van diverse sectoren in de gezondheidszorg bij elkaar brengen en analyseren. Momenteel denken we aan beschrijvingen van de sectoren huisartsenzorg, tandartsenzorg, thuiszorg, ouderenzorg (verpleging en verzorging) ziekenhuiszorg, ambulancevervoer en farmacie. Bij de ontwikkeling van dit zogenoemde zorgrapport zal de Provinciale Raad voor de Volksgezondheid en Maatschappelijke Zorg in Noord-Brabant (PRVMZ) nauw worden betrokken.

Brabantpanel

Er is in onze ogen regelmatig behoefte aan informatie over hoe Brabanders denken over actuele onderwerpen of ontwikkelingen. Om die reden willen we periodiek een 'Brabantpanel' inschakelen voor opiniepeilingen.

De onderwerpen voor deze enquêtes zijn actueel en hebben te maken met ontwikkelingen in Brabant, of met effecten die landelijke of internationale ontwikkelingen op Brabant hebben.

De resultaten van deze snelle, actuele enquêtes worden in de vorm van 'fact-sheets' breed verspreid. In principe via de internetsite van het PON, via een mailinglist waar men zich op kan abonneren, en via de pers. Voor het Brabant-panel zoeken we in samenwerking met Brabantpers en met Omroep Brabant, zoals dat eerder ook is gebeurd bij de provinciale verkiezingen en andere mediagevoelige onderwerpen.

Jeugdmonitor

In Brabant verrichten de GGD's, de provincie en een groot aantal gemeenten periodieke onderzoeken naar de gezondheid en het welzijn van jongeren. Samen met K2 ondersteunen we deze jeugdmonitoren. In 2005 willen we een monitor realiseren die het welzijn en de gezondheid van jongeren in de leeftijdsgroep van 12 tot 18 jaar in beeld moet brengen. Tevens besteden we veel aandacht aan de implementatie van de gegevens uit monitor van 0- tot 12-jarigen, die in 2004 is gehouden.

PON-jaarbeeld

In januari 2005 zullen we voor het eerst een jaarbeeld presenteren als vervolg op de serie van vijftien jaarboeken die in de achterliggende periode zijn verschenen. We zoeken steeds naar nieuwe manieren om invulling te geven aan onze missie. Omdat onze cultuur verandert in de richting van een 'beeldcultuur', hebben we in 2005 gekozen voor een jaarbeeld, waarin we een actueel ontwerp belichten. Evenals met de jaarboeken willen we ook met het jaarbeeld actuele ontwikkelingen en trends op een breed terrein signaleren en de publieke gedachtewisseling daarover stimuleren. Voor het jaarbeeld hebben we samenwerking gezocht met Omroep Brabant die in een speciale uitzending - *De Staat van Brabant* - het jaarbeeld op televisie zal brengen. Afhankelijk van de ontvangst zullen we in de loop van 2005 een nieuw jaarbeeld, dan wel opnieuw een jaarboek voor 2006 ontwikkelen.

3.6 Overige projecten

Internationale projecten

Ook in 2005 zal het PON investeren in kennisuitwisseling, projectontwikkeling en netwerkvorming in Europa. In 2004 hebben we geadviseerd bij de inhoudelijke opzet van een Interreg-3C-project, waarvan provincie Noord-Brabant leading partner is. Voor 2005 zullen we in ieder geval projecten indienen die in de uitvoering van het Interregtraject passen. Verder zijn we samen met het BKO betrokken bij de opzet van een project in Equalverband, gericht op het langer doorwerken van ouderen in betaald werk.

Secretariaat Brabants Kenniscentrum Ouderen (BKO)

In 2004 heeft het Provinciaal Bestuur het Brabants Kenniscentrum Ouderen (BKO) opgericht. Het BKO heeft de taak om kennis te verzamelen en te verspreiden over ontwikkelingen in wetenschap en praktijk van ouderen en ouderenbeleid. Van daaruit zal het BKO gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen aan het provinciebestuur. Op verzoek van de provincie voert het PON het secretariaat van het BKO.

Secretariaat vereniging kleine kernen noord-brabant

Ook in 2005 zal het PON het secretariaat verzorgen van de vereniging kleine kernen noord-brabant. In dat verband zal ook worden gewerkt aan de uitgave van het eigen blad *Kernkracht* en de verdere invulling van de eigen website.

Secretariaatswerkzaamheden SWOB

In het SWOB participeren de onderzoeksafdelingen van de Brabantse B5- en M5-gemeenten. Het PON maakt als provinciaal onderzoeksinstituut ook deel uit van dit overleg. Het SWOB komt periodiek bij elkaar om ervaringen en kennis uit te wisselen. Doel van dit overleg is om binnen Brabant tot zo veel mogelijk afstemming en standaardisatie te komen op het terrein van sociaal wetenschappelijk onderzoek en overheden. Het PON verricht de secretariaatswerkzaamheden voor dit overleg (verslaglegging, voorbereiding van bijeenkomsten).

Externe serviceverlening

Medewerkers van het PON verlenen jaarlijks kortdurende service aan lokale overheden, instellingen en andere maatschappelijke initiatieven. Deze service wordt mogelijk gemaakt door inzet van de basissubsidie van de provincie Noord-Brabant.

4 Schematisch overzicht projecten

In dit laatste hoofdstuk van het werkplan geven we een schematisch overzicht van alle projecten die wij in 2005 voornemens is uit te voeren in het kader van de provinciale basisstructuur. De projecten zijn geordend volgens de thematische indeling zoals die in dit werkplan is gevolgd.

PROJECTEN	Basis
Beschikbaar budget 2005 in directe dagen	1498
In werkplan 2005 vastgelegd aantal directe dagen	1315
<i>VERMAATSCHAPPELIJING</i>	220
• Experiment WMO Waalwijk	20
• Aansluiting lokale en regionale aanpak WMO	20
• Volgen ontwikkelingen WMO	15
• Mantelzorg in Brabant	25
• WMO en meervoudig gehandicapten	25
• Steunpunt WMO	25
• Vermaatschappelijking in praktijk	30
• Werkplaats vermaatschappelijking	10
• Onderzoek cliënten GGZ en VGZ	25
• Onderzoek ouders en verwanten	25
<i>MULTICULTURELE SAMENLEVING</i>	90
• Kennismaking islam	35
• Illegaliteit en terugkeer	25
• Maatjesproject hoger opgeleide allochtonen	30
<i>DE BURGER EN DE CLIËNT CENTRAAL</i>	140
• De vraag aan bod	30
• Samenhang wonen, welzijn en zorg	30
• Dualisering gemeentelijk bestuur	20
• Jongeren en vraagsturing	60
<i>WONEN EN LEEFOMGEVING</i>	255
• Veiligheid	70
• Geweld	40
• Dorpsontwikkelingsplannen en woonvisies	20
• Kennisuitwisseling bewonersgroeperingen	20
• Brabantse dorpendag 2005	40
• Innovaties op het platteland	30
• Gemeenten en dorpsraden	20
• Brede scholen	15
<i>MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN</i>	305
• Telos	75
• Sociale Atlas Brabant	50
• Zorgrapport 2004	75
• Brabantpanel	40
• Jeugdmonitor	25
• PON-jaarbeeld	40
<i>OVERIGE PROJECTEN</i>	305
• Internationaal	15
• Secretariaat BKO	180
• Secretariaat SWOB	5
• Secretariaat vereniging kleine kernen noord-brabant	30
• Serviceverlening	75

Bijlage 1: Uitwerking projecten 2005

In deze bijlage staan alle in dit werkplan genoemde projecten kort beschreven. De geplande dagen hebben betrekking op de basisstructuur van de provinciale subsidie. Voor sommige projecten zullen we daarnaast (naar verwachting) dagen uit het flexibel volume inzetten, of wordt een gedeelte extern gefinancierd.

Vermaatschappelijking

Experiment WMO Waalwijk	
Omschrijving	Advisering, monitoring en evaluatie van het experiment WMO in Waalwijk
Doel van project	Conceptontwikkeling lokale invulling WMO
Doelgroep(en)	Gemeenten en instellingen op het terrein van wonen, welzijn en zorg
Producten	Plan van aanpak; brochures
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	Januari - december
Samenwerkingspartner	Gemeente Waalwijk

Aansluiting lokale en regionale aanpak WMO	
Omschrijving	Advisering, monitoring en evaluatie van de verbindingen en aansluiting experiment Waalwijk en de regio Midden-Brabant WMO
Doel van project	Conceptontwikkeling aansluiting en verbinding lokale en regionale invoering WMO
Doelgroep(en)	Gemeenten, regionale zorgberaden en instellingen wonen, welzijn en zorg
Producten	Plan van aanpak, brochures
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	Januari - december
Samenwerkingspartners	Gemeente Waalwijk, provincie en regionaal zorgberaad Midden-Brabant

Volgen ontwikkelingen WMO	
Omschrijving	Volgen van de ontwikkelingen WMO
Doel van project	Analyseren plannen en mogelijke consequenties wetgeving WMO
Doelgroep(en)	Gemeenten, provincie, instellingen wonen, welzijn en zorg en vragersorganisaties
Producten	Brochures en presentaties
Geplande dagen 2005	15
Looptijd	Januari-december
Samenwerkingspartner	Steunpunt WMO

Mantelzorg in Brabant	
Omschrijving	Secundaire analyse van de onderzoeksgegevens monitor Sociale Participatie in Brabant
Doel van project	In kaart brengen van de ontwikkelingen in de mantelzorg in Brabant
Doelgroep(en)	Provincie, gemeenten, instellingen wonen, welzijn en zorg, mantelzorgorganisaties
Producten	Rapport
Geplande dagen 2005	25
Looptijd	Januari - december
Samenwerkingspartner	Brabantse Raad voor de Mantelzorg

WMO en meervoudig gehandicapte kinderen	
Omschrijving	In beeld brengen van de consequenties invoering WMO voor meervoudig gehandicapte kinderen
Doel van project	Beleidsbeïnvloeding door de Stuurgroep thuissituatie Meervoudig Gehandicapte Kinderen
Doelgroep(en)	Stuurgroep en Ministerie van VWS
Producten	Rapport en casusbeschrijvingen
Geplande dagen 2005	20 voor onderzoek en 5 voor secretariaat Stuurgroep
Looptijd	Januari - december
Samenwerkingspartner	POG

Steunpunt WMO	
Omschrijving	Gereserveerde ruimte voor reactie op vragen die via het steunpunt binnenkomen
Doel van project	Vraaggestuurde advisering en ontwikkeling rond de invoering van de WMO
Doelgroep(en)	Brabantse gemeenten, maar ook vragersorganisaties en instellingen wonen, welzijn en zorg
Producten	Ontwikkel- en adviestrajecten
Geplande dagen 2005	25
Looptijd	Januari - december
Samenwerkingspartners	Steunpunt WMO en provincie

Vermaatschappelijking in praktijk	
Omschrijving	Analyseren en beschrijven van de vermaatschappelijking in twee gemeenten (mogelijk Vught en Waalwijk)
Doel van project	Opsporen van succes- en faalfactoren in het proces van vermaatschappelijking
Doelgroep(en)	Gemeenten, vragersorganisaties en instellingen
Producten	Rapport
Geplande dagen 2005	30
Looptijd	Januari - december
Samenwerkingspartner	Werkplaats Vermaatschappelijking

Werkplaats Vermaatschappelijking	
Omschrijving	Deelname aan de Werkplaats
Doel van project	Samenwerking en afstemming activiteiten op het terrein van vermaatschappelijking
Doelgroep(en)	Overheden, instellingen en vragersorganisaties
Producten	Samenwerkingsprojecten, conferenties, scholing, publicaties
Geplande dagen 2005	10
Looptijd	Januari - december
Samenwerkingspartners	Steunfuncties en adviesorganen in Brabant

Onderzoek cliënten GGZ en VGZ	
Omschrijving	Onderzoek naar de ervaringen met vermaatschappelijking bij cliënten
Doel van project	Zicht krijgen op de succes en faalfactoren van vermaatschappelijking
Doelgroep(en)	Cliënten GGZ en VGZ in West-Brabant en Zeeland
Producten	Rapport
Geplande dagen 2005	25
Looptijd	September 2004 - september 2005
Samenwerkingspartners	SCP en Hogeschool Avans

Onderzoek ouders en verwanten	
Omschrijving	Onderzoek naar de opvattingen over vermaatschappelijking bij ouders en verwanten
Doel van project	Zicht krijgen op de rol die ouders spelen in het kader van vermaatschappelijking en de mogelijke gevolgen die de uitvoering van de WMO voor hen heeft.
Doelgroep(en)	Ouders en verwanten van cliënten GGZ en VGZ in West-Brabant.
Producten	Rapport
Geplande dagen 2005	25
Looptijd	November 2004 - juni 2005
Samenwerkingspartner	Werkplaats vermaatschappelijking

Leven in een multiculturele samenleving

Kennismaking islam	
Omschrijving	Opzetten van een debattenreeks over de islam en christendom in Nederland
Doel van project	Kennisuitwisseling in buurten
Doelgroep(en)	Buurtgenoten in verschillende steden in Brabant
Producten	Debattenreeks, handboek
Geplande dagen 2005	35
Looptijd	1 jaar
Samenwerkingspartners	Palet, Radbouduniversiteit Nijmegen

Illegaliteit en terugkeer	
Omschrijving	Voortzetting van het project Illegalen en Terugkeer
Doel van project	Opzet en organisatie van het coördinatiepunt en de helpdesk Terugkeer
Doelgroep(en)	Het netwerk uitgeprocedeerden en de doelgroep illegalen
Producten	Een volwaardig coördinatiepunt Terugkeer
Geplande dagen 2005	25
Looptijd	3 jaar
Samenwerkingspartners	Gemeenten, provincie, penitentiaire inrichtingen, vluchtelingenwerk, opvangorganisaties en andere organisaties

Maatjesproject hoger opgeleide allochtonen	
Omschrijving	Opzetten experimentele ondersteuningsstructuur in de vorm van coaching door 'maatjes' voor hoger opgeleide allochtonen.
Doel van project	Verbeteren mogelijkheden arbeidsparticipatie van hoger opgeleide allochtonen
Doelgroep(en)	Hoger opgeleide allochtonen (HBO en WO)
Producten	- Enkele coachingstrajecten resulterend in stage en werkplaatsen - Korte beschrijving met ervaringen en voorstel verdere implementatie.
Geplande dagen 2005	30
Looptijd	Geheel 2005
Samenwerkingspartners	Nog niet bekend

De burger en de cliënt centraal

De vraag aan bod (1)	
Omschrijving	De vraag aan bod, instandhouding expertisenetwerk
Doel van project	De vierjarige (2001-2005) VWS/IPO-pilot De vraag aan bod heeft tot doel in Noord-Brabant substantieel meer aandacht te geven aan vraagsturing en het gebruik van vraagsturinginstrumenten in de praktijk van welzijn, zorg en sociaal beleid. Het doel is de verworvenheden vanuit de VWS/IPO pilot niet verloren te laten gaan voor de provincie Noord-Brabant en ervaringen benutten door een expertisenetwerk in stand te houden. Het netwerk moet een dienstverlenende functie hebben voor vragers, instellingen en overheden.
Doelgroep(en)	Gesubsidieerde- of overheidsinstellingen, burgers-(groepen)
Producten	Website, expertmeetings, publicaties, netwerken
Geplande dagen 2005	10
Looptijd	2 jaar
Samenwerkingspartners	Provincie, steunfuncties, kenniscentra

De vraag aan bod (2): Nieuwe initiatieven	
Omschrijving	Vraaggestuurd een antwoord ontwikkelen op vragen die het PON binnen krijgt als het gaat over invloed van burgers en cliënten
Doel van project	Verdergaande innovatie op het terrein van werkaanpak bij vergroting van de invloed van burgers en cliënten.
Doelgroep(en)	Diverse initiatiefgroepen, overheden, maatschappelijke organisaties
Producten	Nieuw ontwikkelde projecten, publicaties
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	2 jaar
Samenwerkingspartners	Uiteenlopende lokale/regionale initiatiefnemers

Samenhang wonen, welzijn en zorg	
Omschrijving	Onderzoek naar de praktijk van de lokale organisatie van zorg en welzijn
Doel van project	Veelal is het principe bij de organisatie van het aanbod van zorg, wonen en welzijn: de inrichting van woonzorgzones of woonzorgcirkels met beschut en beschermd wonen in het middelpunt en een minder intensief (zorg)aanbod in de buurt van de buitenkant van de cirkel. Het PON wil nagaan of deze ontwikkeling daadwerkelijk een antwoord geeft op dat wat vragers willen.
Doelgroep(en)	Lokale overheden, zorgaanbieders, corporaties welzijnsinstellingen, cliënten/belangenorganisaties
Producten	Publicatie met inventarisatie, analyse, en aanbevelingen, expertmeeting
Geplande dagen 2005	30
Looptijd	6 maanden
Samenwerkingspartners	Diverse lokale partners

Dualisering gemeentelijk bestuur	
Omschrijving	Experiment om Brabantse gemeenteraden inhoudelijk te ondersteunen bij invulling kaderstellende rol
Doel van project	Ondersteuning bieden bij het ontwikkelen van eigen invulling dual bestuur
Doelgroep(en)	Raadsgriffiers, gemeenteraadsleden
Producten	- Werkgroep raadsgriffiers - Een concrete vorm van inhoudelijk ondersteuning is gerealiseerd - Visie en beleid om na 2005 inhoudelijke ondersteuning verder vorm te geven
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	Januari 2005 - december 2005
Samenwerkingspartners	Individuele Brabantse raadsgriffiers

Jongeren en vraagsturing (1)	
Omschrijving	De implementatie monitoren van de regionale participatiewerkplaatsen van cliënten in de jeugdzorg
Doel van project	Ervaringen met de participatiewerkplaatsen in beeld brengen
Doelgroep(en)	Cliënten jeugdzorg
Producten	Rapportage
Geplande dagen 2005	10
Looptijd	Januari - december 2005
Samenwerkingspartner	K2

Jongeren en vraagsturing (2)	
Omschrijving	Kwalitatief onderzoek naar vormen van jongerenparticipatie op gemeentelijk niveau
Doel van project	In kaart brengen van succesvolle vormen van jongerenparticipatie
Doelgroep(en)	Jongeren en gemeentebesturen
Producten	Rapportage
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	Januari - augustus 2005
Samenwerkingspartner	K2

Jongeren en vraagsturing (3)	
Omschrijving	Adviseren over en volgen van experimentele invoering van cliëntvolgend budget in de jeugdzorg
Doel van project	Ervaring opdoen met cliëntvolgend budget in de jeugdzorg
Doelgroep(en)	Cliëntenraden en directies jeugdzorginstellingen
Producten	Rapportages en werkwijzen
Geplande dagen 2005	30
Looptijd	Januari - december
Samenwerkingspartners	Kompaan, De Combinatie en Oosterpoort

Wonen in een leefbare omgeving

Veiligheid (1): Monitoring leefbaarheid en veiligheid	
Omschrijving	Het PON werkt met de onderzoeksdiensten van de B5- en M5-gemeenten aan de opbouw van een gezamenlijke database met data uit stedelijke monitoren leefbaarheid en veiligheid. Tevens wordt samengewerkt aan de ontwikkeling van een gestandaardiseerde vragenlijst over leefbaarheid en veiligheid, die onderlinge vergelijking beter mogelijk maakt en die ook voor kleinere gemeenten bruikbaar is.
Doel van project	- Opzet gezamenlijke database L&V - Ontwikkeling gestandaardiseerde vragenlijst
Doelgroep(en)	Onderzoeksafdelingen van de M5- en B5-gemeenten
Producten	Database en vragenlijst
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	2004 en 2005
Samenwerkingspartners	Onderzoeksafdelingen van de M5- en B5-gemeenten

Veiligheid (2): Profielen lokaal integraal veiligheidsbeleid	
Omschrijving	In een vervolg op het traject lokale integrale veiligheid willen we op basis van secundaire analyse van beschikbare data komen tot een gemeentespecifieke omschrijving van het gevoerde veiligheidsbeleid. Indien bepaalde noodzakelijke gegevens ontbreken, zal aanvullende dataverzameling plaatsvinden op grond van een analyse van beschikbare documenten en/of raadpleging van de ambtenaren veiligheid.
Doel van project	Een gemeentespecifiek profiel opstellen van het gevoerde veiligheidsbeleid
Doelgroep(en)	Brabantse gemeenten
Producten	Benchmarkinstrument lokale integrale veiligheid, rapport met profiel per gemeente
Geplande dagen 2005	25
Looptijd	September 2004 - mei 2005
Samenwerkingspartner	Hogeschool van Utrecht

Veiligheid (3): Pilots Veiligheid in Noord-Brabant	
Omschrijving	In 2004 is het project Pilots veiligheid in Noord-Brabant in gang gezet (aanpak veelplegers in Tilburg, bevorderen van betrokkenheid burgers bij veiligheid in Drimmelen). Laatstgenoemd traject loopt door tot in 2005 en bovendien zal in de gemeente Uden een begin worden gemaakt met een project ter preventie van onveiligheid op scholen.
Doel van project	Ontwikkeling van (boven)lokale methodieken ter versterking van het lokale integrale veiligheidsbeleid
Doelgroep(en)	Brabantse gemeenten
Producten	Handboek voorbeeldprojecten
Geplande dagen 2005	25
Looptijd	Oktober 2004 - juni 2005
Samenwerkingspartners	Gemeente Uden, gemeente Drimmelen

Geweld (1): Inventarisatie zinloos geweld	
Omschrijving	Op basis van de gegevens van de politie Midden-Brabant worden, analoog aan de analyse van registratiegegevens over huiselijk geweld, de incidenten omtrent zinloos geweld in Tilburg geïnventariseerd.
Doel van project	Inzicht verwerven in de aard en omvang van het zinloos geweld in de gemeente Tilburg
Doelgroep(en)	Gemeente Tilburg en andere grote Brabantse steden
Producten	Rapport
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	Januari - maart 2005
Samenwerkingspartner	Politie Midden-Brabant

Geweld (2): Huiselijk geweld	
Omschrijving	Evaluatie van de in Tilburg gekozen netwerkaanpak bij het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld
Doel van project	Evaluatie van de gekozen aanpak en communiceren van opgedane ervaringen met initiatiefnemers in andere steden
Doelgroep(en)	Zorg- en welzijnsorganisaties, gemeenten
Producten	Evaluatierapport en een modelbeschrijving
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	Geheel 2005
Samenwerkingspartners	Gemeente Tilburg, diverse betrokken zorg- en welzijnsorganisaties

Dorpsontwikkelingsplannen en woonvisies	
Omschrijving	Voortzetting brochure dorpsontwikkelingsplannen en inventariseren stand van zaken woonvisies
Doel van project	Zorgdragen voor een verdere implementatie van dorpsontwikkelingsplannen en het in kaart brengen van gemeentelijk beleid rond woonvisies
Doelgroep(en)	Brabantse gemeenten
Producten	Uitgave rond woonvisies
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	Januari 2005 - januari 2006
Samenwerkingsverband	Provincie, Prisma Brabant en enkele Brabantse gemeenten

Kennisuitwisseling bewonersgroeperingen	
Omschrijving	Naar aanleiding van de uitkomsten van Brabants Vuur opzet van een (digitale) kennisbank
Doel van project	Bevorderen van het 'leren van elkaar'
Doelgroep(en)	Bewonersorganisaties in een stedelijke omgeving
Product	(digitale) Kennisbank
Geplande dagen in 2005	20
Looptijd	Januari 2005 - januari 2006
Samenwerkingspartners	Bewonersgroeperingen

Brabantse dorpendag 2005	
Omschrijving	Hernieuwde opzet van Brabantse dorpendag
Doel van project	Kennisuitwisseling tussen dorpsbewoners
Doelgroep	Dorpsraden, lokale bestuurders, maatschappelijke organisaties
Producten	Dorpendag(en) of andersoortige bijeenkomsten
Geplande dagen 2005	40
Looptijd	November 2004 - januari 2006
Samenwerkingspartners	Provincie, dorpsraden, vereniging kleine kernen noord-brabant e.a.

Innovaties op het platteland	
Omschrijving	Mede onder invloed van de reconstructie is er op het Brabantse platteland behoefte aan de ontwikkeling van nieuwe economische dragers
Doel van het project	In gang zetten van nieuwe initiatieven
Doelgroep	MKB, dorpsraden, gemeenten
Producten	Publicatie(s) en bijeenkomsten
Geplande dagen 2005	30
Looptijd	September 2004 - januari 2006
Samenwerkingspartners	Gezamenlijke Kamers van Koophandel, MKB, SEOB en Telos

Gemeenten en dorpsraden	
Omschrijving	De samenwerking tussen gemeenten en dorpsraden laat hier en daar nogal wat te wensen over. Het PON onderzoekt in zes gemeenten hoe de samenwerking concreet verloopt en welke rol convenanten daarbij spelen.
Doel van het project	In kaart brengen van kansen en bedreigingen rond samenwerking
Doelgroep	Gemeenten, dorpsraden
Producten	Bijeenkomsten, publicatie(s)
Geplande dagen 2005	20
Looptijd	Januari 2005 - januari 2006
Samenwerkingspartners	Gemeenten, dorpsraden

Brede scholen	
Omschrijving	Kwalitatief onderzoek naar de meerwaarde van de brede school
Doel van project	Via casestudy nagaan hoe betrokkenen de voortgang en inspanningen van de brede school waarderen
Doelgroep(en)	Gemeente, onderwijsinstelling(en) en overige partners van de brede school, leerlingen, ouders en buurtbewoners
Producten	Rapport
Geplande dagen 2005	15
Looptijd	6 maanden
Samenwerkingspartner	Infopunt Brede School Brabant

Analyse en reflectie op maatschappelijke ontwikkelingen

Telos	
Omschrijving	Telos is het Brabants centrum voor duurzaamheid-vraagstukken. Telos werkt aan de definitie van duurzaamheid, probeert duurzame ontwikkeling inzichtelijk en meetbaar te maken en levert een bijdrage aan duurzame ontwikkeling in de praktijk.
Doel van project	Bijdrage leveren aan kennisontwikkeling op het gebied van duurzaamheid en aan duurzame ontwikkeling in de praktijk
Doelgroep(en)	Lokale en regionale politici en ambtenaren, publiek
Producten	Bijdrage aan diverse Telos-projecten. Telos brengt een eigen werkplan uit, waarin de PON-bijdrage expliciet wordt vernoemd.
Geplande dagen 2005	75 (+ extern gefinancierd)
Looptijd	Permanent
Samenwerkingspartners	Provincie Noord-Brabant, Universiteit van Tilburg, Technische Universiteit Eindhoven

Sociale Atlas Brabant	
Omschrijving	Statistisch geografische database met gegevens over Brabant, op internet
Doel van project	Statistische informatie aan provincie, gemeenten en maatschappelijke instellingen aanreiken en mogelijkheden scheppen om gemeenten en regio's onderling gemakkelijk te vergelijken
Doelgroep(en)	Provincie, gemeenten, maatschappelijke organisaties, bedrijven
Producten	- www.socialeatlasbrabant.nl - nieuwsbrieven
Geplande dagen 2005	50
Looptijd	2004 t/m 2006. Daarna doorlopend indien voldoende gebruikers
Samenwerkingspartner	ABF research Delft

Zorgrapport 2005	
Omschrijving	Stand van zaken van en visie op de zorg in Brabant
Doel van project	Aanvulling op het Sociaal Rapport 2004 waar zorg onderbelicht was
Doelgroep(en)	Provincie Noord-Brabant en bij de zorg betrokken partijen
Producten	Rapport en gegevens voor de Sociale Atlas
Geplande dagen 2005	75
Looptijd	Januari - september 2005
Samenwerkingspartners	PRVMZ en BKO

Brabantpanel	
Omschrijving	Er is regelmatig behoefte aan informatie over hoe Brabanders denken over actuele onderwerpen of ontwikkelingen. Het Brabantpanel is een onderzoeksinstrument voor het houden van opiniepeilingen.
Doel van project	Periodieke peiling van Brabantse burgers over actuele (politieke) onderwerpen
Doelgroep(en)	Brabantse burgers, Brabantse media, Brabantse politici
Producten	Brabantpanel en enkele publicaties over actuele onderwerpen
Geplande dagen 2005	40
Looptijd	Doorlopend
Samenwerkingspartners	Brabantse media, provincie Noord-Brabant

Jeugdmonitor	
Omschrijving	In Brabant doen de GGD's, de provincie Noord-Brabant en een groot aantal gemeenten, periodieke onderzoeken naar de gezondheid en het welzijn van jongeren. Het PON ondersteunt samen met K2 deze jeugdmonitoren.
Doel van project	In 2005 realisatie monitor naar het welzijn en de gezondheid van jongeren van 12 tot 18. Tevens nadruk op implementatie van de gegevens uit de in 2004 gehouden monitor 0 tot 12 jarigen.
Doelgroep(en)	Gemeenten, provincie Noord-Brabant, instellingen voor jeugd(zorg)
Producten	Advisering over organisatie, onderzoeksmethodiek rapportage en beleidsimplicaties
Geplande dagen 2005	25
Looptijd	Doorlopend
Samenwerkingspartners	GGD's, de provincie Noord-Brabant, een groot aantal gemeenten, K2

PON-jaarbeeld	
Omschrijving	Jaarlijks geeft het PON een jaarboek/jaarbeeld uit over een actueel onderwerp.
Doel van project	Met de jaarboeken of het jaarbeeld wil het PON actuele ontwikkelingen en trends op een breed terrein signaleren en de publieke gedachtewisseling daarover stimuleren.
Doelgroep(en)	Bestuurders en beleidsmakers in Brabant
Producten	PON-jaarbeeld, bijeenkomst
Geplande dagen 2005	40
Looptijd	2005
Samenwerkingspartners	Afhankelijk van het onderwerp

Overige projecten

Internationaal	
Omschrijving	Samen met partners projecten ontwikkelen en uitvoeren
Doel van project	Uitvoering deelprojecten in het Interreg-3C-programma HASE
Doelgroep(en)	Deelnemende overheden
Producten	Projecten
Geplande dagen 2005	15
Looptijd	Januari - maart
Samenwerkingspartners	Deelnemende regio's

Secretariaat BKO	
Omschrijving	Voeren van het secretariaat en daaraan gekoppelde activiteiten
Doel van project	Een goed functionerend BKO
Doelgroep(en)	Provincie Noord-Brabant
Producten	Rapporten, adviezen, innovatie-initiatieven
Geplande dagen 2005	180
Looptijd	Januari - december
Samenwerkingspartners	Velen, zowel op provinciaal als nationaal niveau

Secretariaat SWOB	
Omschrijving	Voeren secretariaat van het overleg van onderzoeksafdelingen van B5- en M5-gemeenten
Doel van project	Afstemming en standaardisatie van sociaal-wetenschappelijk onderzoek en overheden in Brabant
Doelgroep(en)	Onderzoeksafdelingen van de M5-en B5-gemeenten
Producten	4 keer per jaar overleg
Geplande dagen 2005	5
Looptijd	Doorlopend
Samenwerkingspartners	Onderzoeksafdelingen van de M5- en B5-gemeenten

Secretariaat vereniging kleine kernen noord-brabant	
Omschrijving	Het voeren van het ambtelijk secretariaat van de vereniging kleine kernen noord-brabant
Doel van project	Verbeteren leefbaarheid in kleine kernen
Doelgroep(en)	Kleine kernen in Brabant
Producten	Ondersteuning vergaderingen vereniging en andere vormen van onderlinge communicatie. In gang zetten van projecten en zorgdragen voor kennisuitwisseling tussen dorpsraden, dorpsbewoners en bestuurders
Geplande dagen 2005	30
Looptijd	Doorlopend
Samenwerkingspartners	Provincie Noord-Brabant

Serviceverlening	
Omschrijving	Medewerkers van het PON verlenen jaarlijks kortdurende service aan lokale overheden, instellingen en andere maatschappelijke initiatieven
Doel van project	Service verlenen aan overheden, maatschappelijke instellingen en, in mindere mate, aan burgers
Doelgroep(en)	Overheden, maatschappelijke instellingen en, in mindere mate, burgers
Producten	Advisering in diverse vormen
Geplande dagen 2005	75
Looptijd	Doorlopend
Samenwerkingspartners	Overheden, maatschappelijke instellingen en burgers